

УДК 338.439.027

Л. В. Малахова,
аспірант кафедри міжнародних економічних відносин,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПОЛІТИКИ «НОВИХ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ» КРАЇН

L. V. Malakhova,
postgraduate student, Department of International Economic Relations,
V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv

PERSPECTIVE FOOD POLICY DIRECTIONS OF «NEW AGRIFOOD» COUNTRIES

На основі аналізу часових рядів були виявлені держави, які було запропоновано назвати «новими агропродовольчими» країнами, які характеризуються середнім або високим рівнем частки виробництва продуктів харчування у ВВП та значними річними темпами зростання виробництва продуктів харчування, починаючи з початку 2000-х років. Було проведено аналіз продовольчих політик визначених країн та виявлені їх недоліки та проблеми. Були запропоновані загальні та окремі перспективні напрями продовольчої політики «нових агропродовольчих» країн.

Based on the analysis of the time series, the group of states are identified and are offered to name the «new agrifood» countries, which are characterized by a medium or high level of share of food production in GDP and high annual growth rate of food production since the early 2000s. The food policies of defined countries are analyzed and their weaknesses and problems are identified. The general and individual perspective directions of food policies of the «new agrifood» countries are suggested.

Ключові слова: «нові агропродовольчі» країни, продовольча політика, агропромисловий комплекс, глобальна продовольча проблема, державна підтримка сільського господарства.

Keywords: «new agrifood» countries, food policy, agroindustrial complex, global food problem, state support of agriculture.

Постановка проблеми. На сьогодні одним з найбільш гострих та актуальних викликів для людства є глобальна продовольча проблема, сутність якої полягає в недостатньому задоволенні однієї з першочергових та найважливіших потреб людини у повноцінному харчуванні. Ця проблема нині охоплює більше 850 млн. населення світу [1]. Однією з причин загострення глобальної продовольчої проблеми є сучасний кризовий стан світогосподарських зв'язків, який проявляється у значному диспараті соціально-економічного розвитку країн світу. На нашу думку, світогосподарські продовольчі відносини під впливом наднаціонального регулювання набули несправедливого, нерационального характеру, що призвело до монополізації ринку розвиненими країнами. Але на сьогодні з'явилася група країн, що розвиваються, які при вдосконаленні своїх продовольчих політик зможуть скласти значну конкуренцію розвиненим державам на світовому ринку продовольчої продукції. Необхідність коригування продовольчих політик цих країн і зумовила актуальність цього дослідження.

Аналіз попередніх досліджень. Вивченню продовольчих політик країн, що розвиваються присвячені звіти фахівців Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО), а також роботи зарубіжних вчених, серед яких варто відзначити: Ж.Г. да Силву, М.Д. Гроссі, К. Пену, Дж. Коха, М. Регунагу, Г. Хюппе, С. Джейсон, Михайлушкина П.В. Але роботи зазначених вчених присвячені аналізу існуючих продовольчих політик, виділених нами країн, а в сучасних глобалізаційних умовах необхідна розробка заходів з їх вдосконалення.

Метою статті є виявлення недоліків продовольчих політик «нових агропродовольчих» країн та розробка заходів з їх вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Група держав, що розглядається, була виявлена нами на основі розрахунків частки виробництва продуктів харчування у ВВП (AG) та річних темпів зростання виробництва продуктів харчування (RF), що виражені у відсотках. Ці показники були розраховані для більшості країн світу на основі статистичних даних Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО) та Всесвітнього банку. Потім була обчислена швидкість зміни частки виробництва продуктів харчування у ВВП в період з 2004 по 2011 рр. У результаті на основі аналізу часових рядів були виділені країни, які демонструють щорічне підвищення виробництва продуктів харчування і при цьому не знижують показник частки виробництва продуктів харчування у ВВП (таблиця 1). Такі країни ми назвали «нові агропродовольчі». Оскільки оцінка швидкості зміни частки виробництва продуктів харчування у ВВП проводилася по невеликій кількості точок – 7, то значення вийшли приблизними. У даному випадку важливо було отримати не кількісні співвідношення, а виявити якісний характер змін. Будемо вважати, що частка виробництва продуктів харчування у ВВП не має тенденції до зменшення, якщо обчислена швидкість більше -0,1 [2, с.64].

Таблиця 1.
Країни, що мають позитивний щорічний приріст виробництва продуктів харчування та частки виробництва продуктів харчування у ВВП з 2004 по 2011 рр.

Країни	RF	AG	Приріст частки виробництва продуктів харчування у ВВП
Марокко	3,39	11,5	0,120
Бразилія	3,37	12,3	0,024
Україна	2,92	26,0	0,873
Еквадор	2,23	15,1	0,080
Аргентина	2,20	20,5	0,075
Малайзія	2,12	7,7	-0,045
ПАР	1,77	4,5	0,002
Чилі	1,37	5,9	-0,091
Таїланд	1,32	14,1	0,045

Російська федерація	1,27	6,2	-0,092
Мексика	0,59	3,9	-0,005

Розраховано автором за матеріалами: [1, 3]

Виділені нами «нові агропродовольчі» країни мають різні рівні розвитку агропромислових комплексів (АПК) та політики, що їх регулюють, але всі ці держави за останнє десятиріччя демонструють позитивні зміни в цій сфері та в перспективі можуть стати основними експортерами на світовому продовольчому ринку. Розглянемо основні напрями існуючої продовольчої політики визначених нами країн.

По-перше, проаналізуємо політики в сфері розвитку АПК Латиноамериканських держав, що увійшли до складу «нових агропродовольчих» країн. Бразильська продовольча політика базується на програмі «Нульовий голод», що діє з 2003 року. Головною метою програми «Нульовий голод» є надання реальних стимулів сімейним фермерським господарствам з метою збільшення обсягу виробництва продовольства та підвищення захищеності фермерів з низьким рівнем доходів. Програма заснована на наборі заходів, що поєднують: страхування доходів у сільському господарстві; пріоритет вітчизняного виробника – імпорт тільки в разі неврожаю; стимулювання досліджень по державній лінії з метою надання дрібним фермерам відповідних технологій у поєднанні з дієвими заходами технічного сприяння; політику в області кредитування, прив'язана до розвитку ринкових каналів; ініціативи для створення кооперативів, які переслідують, крім інших, цілі охорони природи і ландшафтів. Завдяки цій програмі з 2003 по 2009 рік більше 20 млн людей в Бразилії були виведені із зони бідності [4, с. 319]. Але слід зазначити, що проблема голоду та недоїдання в Бразилії досі не подолана та охоплює 6,9% населення [1].

Наступна «нова агропродовольча» країна – це Чилі. З 1990 року сільськогосподарська політика Чилі зосереджена навколо трьох основних цілей: по-перше, підвищення конкурентоспроможності всієї галузі, по-друге, досягнення більш збалансованого розвитку сільського господарства шляхом ефективної інтеграції бідних, менш конкурентоспроможних фермерів в комерційні ланцюги поставок, і, по-третє, пов'язання цих цілей із завданнями, що пов'язані з охороною навколишнього середовища та раціональним використанням ресурсів. Державні витрати на сільське господарство збільшилися більш ніж втричі протягом останніх десяти років. Витрати Міністерства Сільського господарства (MINAGRI) все частіше доповнюється витратами інших міністерств та пов'язаними з ними установами. Половина державних витрат на сільське господарство, що надається безпосередньо фермерам призначена дрібним фермерам [5, с. 19]. Решта середніх і великих господарств не отримують будь-якої прямої підтримки з боку уряду. Стратегічна мета полягає в систематичній інтеграції дрібних землевласників в комерційні структури.

Менш розвинене АПК має Еквадор, де продовольча політика набула пріоритетності лише з 2008 року та була спрямована на досягнення продовольчої самозабезпеченості [6, с. 3]. В рамках цієї політики розроблено велику кількість заходів в сфері кредитування та субсидування агропромислових, сертифікації якості продуктів харчування, регулювання цін на продукти на внутрішньому ринку, перерозподілу земель, технічної допомоги для розвитку виробництва, навчальних програм для фермерів та ін. Але на сучасному етапі не всі заплановані ініціативи реалізовані, через, що в Еквадорі голодом та недоїданням охоплено 18% населення, що є найбільш високим показником серед «нових агропродовольчих» країн [1].

Мексика є членом НАФТА і СОТ, які були створені для розширення торгівлі. Однак внутрішній продовольчий ринок Мексики був не готовий до міжнародної конкуренції за деякими видами продуктів харчування. Головною причиною негативних наслідків для місцевих агропромислових стала відсутність всеохоплюючої продовольчої політики. На сучасному етапі відсутня координація між владою і фермерами, немає прогнозів щодо ситуації на продовольчих ринках. Державна підтримка фермерів також майже відсутня. Але у 2014 році уряд Мексики планує стимулювати роботу агробізнесу. Представники уряду планують провести реформу, яка змінить нормативні та інвестиційні фактори для збільшення кількості робочих місць і продуктивності в продовольчому секторі [7]. Серед стратегій щодо підвищення продуктивності варто відзначити такі: розширення доступу до мексиканських добрив, сприяння в закупівлі насіння і забезпечення санітарної підтримки.

Але уряд Мексики значну увагу приділяє різноманітним програмам продовольчої допомоги, що спрямовані на поліпшення стану харчування в країні. Поточні програми «Oportunidades» та «Liconsa» спрямовані на розподіл продовольства, підвищення споживання поживних мікроелементів. Серед заходів цих програм можна відзначити: грошові перекази, харчові купони, харчові добавки для дітей дошкільного віку та вагітних жінок, а також медичні послуги [8].

Серед «нових агропродовольчих» країн значно виділяється Аргентина, тим що не має конкретної державної продовольчої політики, що сприяє самодостатності або зростанню доходів фермерів, окрім загальної макроекономічної політики, що реалізується для всіх секторів економіки. Навпаки, комерційна політика в Аргентині, не спрямована на підтримку аграрних виробників. Але при цьому АПК Аргентини динамічно розвивається та освоює ринки розвинених країн. Причинами таких позитивних змін, на нашу думку, є те, що більшість підприємств АПК цієї держави знаходяться у приватній власності, а держава створює сприятливе економічне середовище для їх розвитку. Аргентинський уряд знижує внутрішні ціни на продовольчу продукцію за рахунок оподаткування та комерційної політики, з метою надання доступної їжі для місцевого населення і для контролю над інфляцією [9].

Проаналізувавши продовольчі політики «нових агропродовольчих» країн в Латинській Америці, можна зробити висновок, що в Чилі, Бразилії і Аргентині, в меншій мірі в Мексиці та Еквадорі, сформувалася нова галузь, орієнтована на експорт свіжої продукції сільського господарства та харчової промисловості. Але актуальною залишається проблема внутрішнього платоспроможного попиту на продукти харчування, а в Бразилії та Еквадорі, за даними ФАО, голодує та недоїдає 6,9% та 18% населення відповідно, а в Мексиці, Аргентині та Чилі, доля голодуючих складає менше 5%, але досі існує проблема збалансованого харчування малозабезпеченого населення [1].

Розглянемо продовольчі політики двох «нових агропродовольчих» країн, що знаходяться в Південно-Східній Азії – Малайзії та Таїланду. Уряд Малайзії розробив довгостроковий план розвитку економіки до 2020 р., де визначає сільське господарство, поряд зі сферою послуг і туризмом, як новий пріоритетний сектор державної підтримки модернізації. Уряд реалізує пакет заходів на підтримку 10 тисяч бізнесменів, чия діяльність пов'язана з сільським господарством. За останні роки було виділено 1,9 млрд. доларів на здійснення задуманих планів [10, с. 8]. Ці гроші були використані на будівництво доріг в сільських районах, а також на розвиток водопостачання кожного господарства. Розвиток сільського господарства в цій країні націлений на використання сучасних методів ведення сільського господарства. Слід зазначити, що в АПК Малайзії надходять значні іноземні інвестиції близько 671 млн дол. на рік. На іноземні інвестиції припадає близько 22% усіх капіталовкладень в сільське господарство країни [11].

У 2006 році Міністерством сільського господарства і кооперативів Таїланду був сформульований стратегічний документ, в якому було запропоновано три великих трансформації у сільськогосподарському виробництві: від сировинної бази до бази знань, від товарів з низькою вартістю до товарів з високою доданою вартістю, від моніторингу якості на етапі доставки до моніторингу по всьому харчовому ланцюгу (відомий як від ферми до столу). Метою цього документу було перетворення Таїланду на «Кухню світу» [12, с. 35]. Для реалізації цієї політики Міністерство сільського господарства і кооперативів запровадило сертифікацію харчової продукції, стимулювання розвитку органічного сільського господарства. Ці напрями політики давали позитивні зміни для розвитку ескортного потенціалу країни.

Програма фінансової підтримки сільського господарства Таїланду була прийнята в 2011 році. В її основі був метод заставного викупу рису у селянських господарств за цінами, що значно перевищують ринкові. Але в 2013 році в Таїланді відбулася політична криза та урядові дії негативно вплинули на стан державного бюджету через несвоєчасну реалізацію купленого рису, що призвело до припинення виплат фермерам та їх подальшим протестам. Тобто, на сучасному етапі продовольча політика Таїланду знаходиться в кризовому стані, що не дає змогу вивести 6,9% населення зі стану хронічного голоду та недоїдання [1].

Таким чином, провівши аналіз продовольчих політик Малайзії та Таїланду, можна зробити висновок, що вони спрямовані на розвиток експортного потенціалу всього АПК. На розвиток АПК спрямовані значні інвестиції, особливо в Малайзії. Уряд Таїланду приділяв велику увагу субсидуванню агропромислових, але на сучасному етапі підтримка фермерів припинена, що спричинило політичну кризу та нерациональну продовольчу політику.

Наступними «новими агропродовольчими» країнами є дві держави з Африканського континенту – ПАР та Марокко. Продовольча політика ПАР регулюється національною Стратегією інтегрованої продовольчої безпеки (IFSS). IFSS представляє собою багатогранну стратегію, що структурована в основному навколо продовольчої безпеки домашніх господарств у сільських районах. Її метою є викорінення голоду, недоїдання і відсутності продовольчої безпеки до 2015 року. Стратегічні цілі IFSS:

- Збільшення виробництва і торгівлі харчовими продуктами;
- Поліпшення формування доходів і можливості створення нових робочих місць;
- Поліпшення якості харчування та безпеки харчових продуктів;
- Підвищення соціального захисту та систем управління харчовим забезпеченням;
- Вдосконалення аналізу та системи управління інформацією [13, с. 3].

Ця політика призвела до збільшення фінансування соціальних програм, таких як шкільне харчування, безкоштовні медичні послуги для дітей від 0 до 6 років та вагітних і годуючих жінок, пенсійних фондів для літніх людей, а також створення провінційних аграрних спільнот, прийняття земельної реформи, розробки кредитної схеми для дрібних фермерів, надання грантів для створення сільськогосподарської інфраструктури та введення схеми механізації виробництва фермерів.

З 2008 року в Марокко діє продовольча стратегія під назвою «Green plan». Цей план спирається на створення сучасного та високопродуктивного

комерційного сільського господарства, а також на підтримку дрібних фермерів і боротьбу з бідністю в сільських районах [14, с. 10]. Також марокканський уряд надає субсидії фермерам на закупівлю добрив, насіння, іригацію та механізацію виробництва.

У Марокко існують державні програми субсидування соціально та економічно чутливих товарів трьох категорій: борошна хлібопекарського призначення з пшениці м'яких сортів, цукрової продукції та паливно-енергетичних товарів (рідкого палива і зріджених вуглеводневих паливних газів). Субсидування здійснюється за допомогою компенсаційних виплат з боку Національної компенсаційної каси Марокко на користь малозабезпеченого населення. Але в Марокко досі залишається невирішеною проблема голоду та недоїдання, що охоплює 5,5% населення [1].

Проаналізувавши продовольчі політики ПАР та Марокко можна констатувати, що вони, в першу чергу, спрямовані на забезпечення повноцінного харчування всього населення та повноправне входження дрібних фермерів на внутрішній ринок агропродовольчих продукції.

Останніми розглянемо політики у сфері продовольчого забезпечення двох «нових агропродовольчих» країн пострадянського простору – Російської федерації та України.

За останні роки в Російській федерації спостерігається зростання загального обсягу валової продукції сільського господарства, підвищується ефективність агропромислового виробництва. Разом з тим, незважаючи на позитивні зрушення в стабілізації агропромислового виробництва та забезпечення його динамічного зростання, ряд проблем залишається невирішеними, насамперед, високим залишається загальний розмір кредиторської заборгованості сільськогосподарських організацій Російської федерації, який за всіма зобов'язаннями склав в 2010 р. більше 1,3 трлн. руб. [15, с. 6]

В останні роки потреба населення Російської федерації в продовольчих товарах задовольняється вітчизняними виробниками приблизно на 60% з урахуванням експертної оцінки обсягів неорганізованого ввезення та продажу товарів на продовольчих ринках. Кордон продовольчої безпеки перебуває, за різними оцінками, на рівні імпорту продовольства у розмірі 18-35% потреби. Істотне перевищення критичної точки, навіть за найнижчими оцінками, в Російській федерації обумовлено, перш за все, кризовим становищем вітчизняного сільського господарства, виробництво в якому становить близько 60% від середнього рівня за 1986-1990 рр.. [15, с. 7]. Таке падіння виробництва обумовлено як трансформаційним спадом, так і неефективними способами проведення в цілому економічної реформи та аграрної, зокрема. Спостерігається істотне скорочення державної підтримки сільського господарства, яка зменшилася з третини державного бюджету до 1% в бюджеті [15, с. 7].

Одним з документів, що регулює продовольчу сферу Російської федерації є «Доктрина продовольчої безпеки» країни, але її виявляється недостатньо для проведення повноцінної продовольчої політики. Послаблення ролі держави у розвитку АПК, скасування держзамовлення, відсутність єдиного планування та наукової концепції проведення аграрної реформи призвели до зниження ролі сільського господарства у формуванні бюджету країни, погіршення продовольчої безпеки країни. Тобто, російське АПК потребує активного втручання держави у свій розвиток.

В схожій ситуації знаходиться і продовольча політика України, яка перебувала під глибоким впливом процесу перебудови економіки в пострадянський період і бурхливих змін в економічній кон'юктурі у вигляді швидкої лібералізації ринку в 1990-х роках і політичної та макроекономічної нестабільності, що проявлялося у негативному впливі на країну протягом майже всього останнього десятиліття. Під впливом економічної кризи відбувалися сильні коливання обмінного курсу української гривні, які супроводжувалися її девальвацією в 2000 році, встановленням фіксованої ставки обмінного курсу з 2000 по 2005 роки і потім дуже швидким знеціненням національної валюти в другій половині 2008 року [16]. Внаслідок цих подій державна підтримка сільського господарства в більшій мірі залежала від загального економічного становища, зокрема від стану державного бюджету, ніж від вирішення пріоритетних завдань розвитку сільськогосподарського виробництва на перспективу. Саме нестабільна політична і фінансова ситуація є однією з причин того, що рівень субсидування сільського господарства відрізнявся крайнім непостійністю, що отримало відображення в оцінці підтримки виробників (ОПВ).

У 1997-2010 роках частка ОПВ у загальному валовому обсязі надходжень в сільському господарстві коливалася в межах 0,3-11,3 відсотка, і обсяг такої підтримки з року в рік різко змінювався. У 2002 і 2003 роках загальний рівень підтримки знизився майже до нуля, а в 2010 році її частка в ОПВ виросла до 5,5 відсотка, що як і раніше, якщо порівнювати з ЄС, це зовсім небагато [17, с. 10]. Хоча загальний рівень підтримки невисокий, вона надається здебільшого таким чином, який відноситься до категорії інструментів, що деформує умови виробництва і торгівлі згідно угоди Світової організації торгівлі (СОТ) по сільському господарству (AoA).

Намічені в бюджеті цілі з надання допомоги у вигляді субсидій, що виплачуються з розрахунку за 1 тону готової продукції, що не були досягнуті. Наприклад, в 2009 році виробники яловичини і телятини, свинини та птиці отримали тільки 10 відсотків, спочатку заявлених у бюджеті виплат [17, с. 10]. У 2010 році нових субсидій з розрахунку за 1 тону готової продукції не надавалося, якщо не вважати частини коштів, отриманих у порядку відшкодування заборгованостей за 2009 рік [17, с. 11]. Таким чином, передбачуваність субсидування знаходиться під великим питанням і ускладнює прийняття рішень фермерів та інвесторів у продовольчий сектор.

Тобто, в Російській Федерації та Україні існують схожі проблеми в реалізації продовольчої політики, а саме, низький рівень підтримки агровиробників та капіталовкладень в оновлення матеріально-технічної бази АПК, відсутність єдиного планування в сфері продовольчого виробництва, низька ефективність інтервенційних закупівель для зниження цін на продукти харчування.

Всі «нові агропродовольчі» країни мають свої особливості, проблемні питання у продовольчій політиці, саме тому кожна з них потребує уточнення напрямів її вдосконалення для подальшого входження на світовий ринок агропродовольчої продукції та забезпечення повноцінного харчування свого населення. На нашу думку, доцільно буде запропонувати загальні перспективні напрями продовольчої політики для всіх «нових агропродовольчих» країн (рисунк 1), так і для кожної окремо.

Рис. 1. Загальні перспективні напрями продовольчої політики «нових агропродовольчих країн»

Складено автором

Вищезазначені напрями продовольчих політик можуть бути використані будь-якою з аналізованих нами країн, та матимуть позитивний вплив на поліпшення продовольчої безпеки малозабезпеченого населення, зростання долі експорту на світовому агропродовольчому ринку, підвищення прибутковості аграрного та

харчового виробництва, і як наслідок, поліпшення рівня життя сільського населення, а також на збереження та підтримку сільськогосподарських ресурсів.

Але на ряду з загальними напрямками продовольчої політики слід виділити індивідуальні, тому що, як показав наш аналіз, розвиток АПК країн досить нерівномірний та в кожній державі має свої особливості. Перспективні напрями політики у сфері продовольчого виробництва для кожної країни представлені в таблиці 2.

Таблиця 2.
Окремі перспективні напрями продовольчої політики «нових агропродовольчих» країн

Країни	Індивідуальні напрями продовольчої політики
Бразилія	- Підвищення ефективності заходів з подолання голоду та недоїдання серед малозабезпеченого населення; - Підвищення якості продовольчої продукції та її екологічності.
Чилі	- Створення пільгових умов придбання земельних ділянок для дрібних фермерів; - Сприяння зовнішньому інвестуванню та збільшення державних інвестицій у розвиток інфраструктури АПК.
Мексика	- Підвищення державного регулювання аграрного сектору економіки - Розгалуження та розвиток інфраструктури АПК; - Підвищення підтримки фермерів за рахунок заходів «зеленого» кошика угоди АоА (COT).
Еквадор	- Підвищення ефективності заходів з подолання голоду та недоїдання серед малозабезпеченого населення; - Сприяння зовнішньому інвестуванню та збільшення державних інвестицій у розвиток інфраструктури АПК.
Аргентина	- Створення вигідних умов кредитування виробників агропродовольчої продукції.
Марокко	- Підвищення ефективності заходів з подолання голоду та недоїдання серед малозабезпеченого населення; - Розповсюдження знань у сфері раціонального ведення сільського господарства серед дрібних фермерів.
ПАР	- Перехід від стратегії до продовольчої політики, підвищення пріоритетності продовольчого сектору; - Сприяння зовнішньому інвестуванню та збільшення державних інвестицій у розвиток інфраструктури АПК.
Малайзія	- Розгалуження та розвиток інфраструктури АПК; - Розповсюдження знань у сфері раціонального ведення сільського господарства серед дрібних фермерів
Таїланд	- Підвищення ефективності заходів з подолання голоду та недоїдання серед малозабезпеченого населення; - Перегляд механізму державної підтримки фермерських господарств.
Російська федерація	- Підвищення державного регулювання сфери АПК; - Захист внутрішнього ринку продовольчих товарів; - Стандартизація продовольчих товарів згідно світових норм якості; - Створення сприятливого інвестиційного клімату в сфері АПК, підвищення обсягу державних інвестицій; - Підвищення підтримки фермерів за рахунок заходів «зеленого» кошика угоди АоА (COT).
Україна	- Створення сприятливого інвестиційного клімату в сфері АПК, підвищення обсягу державних інвестицій; - Підвищення державного регулювання сфери АПК; - Сприяння створенню сільськогосподарських кооперативів; - Стандартизація продовольчих товарів згідно світових норм якості; - Підвищення підтримки фермерів за рахунок заходів «зеленого» кошика угоди АоА (COT);

Складено автором

Окремі перспективні напрями, представлені в таблиці 2, були розроблені на основі особливостей та основних проблем розвитку АПК кожної країни. Всі вищезазначені перспективні заходи спрямовані на вирішення глобальної продовольчої проблеми в аналізованих країнах, так і в інших регіонах, шляхом постачання продовольства за більш низькими цінами; створення сучасної інфраструктури та інноваційних підприємств АПК; покращення якості та безпечності продуктів харчування; збільшення ролі держави у регулюванні продовольчої сфери та забезпечення розвитку приватних підприємств та кооперативів.

Висновки. «Нові агропродовольчі» країни за останнє десятиліття демонструють позитивні тенденції у збільшенні виробництва продуктів харчування та опановують світовий продовольчий ринок. Але при цьому існують проблеми у розробці та реалізації продовольчих політик у цих країнах. На нашу думку, найбільш успішні продовольчі політики реалізуються в Аргентині, Бразилії та Малайзії, але разом з тим, вони як і інші потребують коригування напрямів для подальшого розвитку. Основними перспективними напрямками продовольчої політики «нових агропродовольчих» країн повинні стати заходи по укріпленню національної продовольчої безпеки, подоланню проблеми голоду та недоїдання, створенню та розвитку інфраструктури та підприємств АПК, збільшенню державного регулювання; підвищенню якості продуктів харчування; впровадженню новітніх технологій та засобів ведення господарства; раціональному використанню природних ресурсів.

Література:

1. Офіційний сайт Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/>
2. Малахова Л. В. Появление «новых аграрных» стран на мировом продовольственном рынке / Л. В. Малахова // Журнал «Экономика и предпринимательство». Москва, № 12 (3). – 2013. – С. 61-65
3. Офіційний сайт Всесвітнього банку – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org.ua>
4. Ж.Г. да Силва. Програма «Нулевої голод». Опыт Бразилии. Министерство сельского развития Бразилиа; ФАО, 2013. – 374 с.
5. Highlights and Policy Recommendations / OECD review of agricultural policies: Chile, 2008. – 23 p.
6. Pena K. Institutionalizing Food Sovereignty in Ecuador // International conference Yale university September 14-15, 2013. – 25 p.
7. В Мексике вступит в силу аграрная реформа – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mexico24.ru/news/politics-economics/2014/01/02/V-Meksike-vstupit-v-silu-agrarnaya-reforma/>
8. Food and nutrition programmes in Mexico // ФАО – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/docrep/009/a0442e/a0442e0m.htm>
9. Regúnaga M. Overview of agri-food structure, trade and policies in Argentina // Fundación Agronegocios y Alimentos Buenos Aires, Argentina, 2007. – 71 p.
10. Rafikul Islam. Prioritizing issues of Malaysian vision 2020: an application of the analytic hierarchy process.// Department of Business Administration Kulliyah of

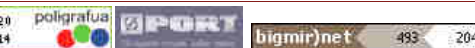
Economics and Management Sciences International Islamic University Malaysia.- 16 p.

11. Дерюгина И. ТНК приспосабливаются / И. Дерюгина // Экономическая политика. – 2012. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ecpol.ru/2012-04-05-13-45-47/2012-04-05-13-46-45/159-tnk-prisposablivayutsya.html>
12. Prachason S. Food security in Thai society // Report submitted to UNDP Thailand / January 2009. – 60 p.
13. Koch J. The food security policy context in South Africa // International Policy Centre for Inclusive Growth United Nations Development Programme, 2011. – 44 p.
14. Huppe G. A. Food Price Inflation and Food Security: A Morocco case study / Sabrina Shaw Jason, Dion Vivek Voora // The International Institute for Sustainable Development, 2013. – 75 p.
15. Михайлушкин П.В. Обеспечение продовольственной безопасности – основа аграрной политики России / П.В. Михайлушкин // Научный журнал КубГАУ, №88(04), 2013. – С. 3-19.
16. Agricultural policies in OECD countries and emerging economies 2011, Part II: Country Chapters
17. Обзор торговой и сельскохозяйственной политики. Украина // ФАО. – Рим, 2012. – 18 с.

References:

1. Official website of the Food and Agriculture Organization (FAO), [Online], available at: <http://www.fao.org/>
2. Malakhova L.V. (2013) «The emergence of «new agrarian» countries in the world food market», *Zhurnal «Ekonomika i predprinyimatel'stvo»*, pp. 61-65.
3. Official website of the World Bank, [Online], available at: <http://www.worldbank.org.ua>
4. J. da Silva. “The “Zero Hunger”. The Brazilian experience.” (2013), *Ministry of Rural Development Brasilia, FAO*, 374 p.
5. «Highlights and Policy Recommendations» (2008), *OECD review of agricultural policies: Chile*, 23 p.
6. Pena K. «Institutionalizing Food Sovereignty in Ecuador» (2013), *International conference Yale University, September 14-15*, 25 p.
7. The agrarian reform will enter into force in Mexico, [Online], available at: <http://mexico24.ru/news/politics-economics/2014/01/02/V-Meksike-vstupit-v-siluu-agrarnaya-reforma/>
8. Food and nutrition programmes in Mexico, *FAO*, [Online], available at: <http://www.fao.org/docrep/009/a0442e/a0442e0m.htm>
9. Regúnaga M. «Overview of agri-food structure, trade and policies in Argentina» (2007), *Fundación Agronegocios y Alimentos Buenos Aires, Argentina*, 71 p.
10. Rafikul Islam. «Prioritizing issues of Malaysian vision 2020: an application of the analytic hierarchy process», *Department of Business Administration Kulliyah of Economics and Management Sciences International Islamic University Malaysia*, 16 p.
11. Deriugina I. TНК adapt (2012), *Economic policy*, [Online], available at: <http://ecpol.ru/2012-04-05-13-45-47/2012-04-05-13-46-45/159-tnk-prisposablivayutsya.html>
12. Prachason S. «Food security in Thai society» (2009), *Report submitted to UNDP Thailand*, 60 p.
13. Koch J. «The food security policy context in South Africa» (2011), *International Policy Centre for Inclusive Growth United Nations Development Programme*, 44 p.
14. Huppe G. A. S. Jason, D. Voora «Food Price Inflation and Food Security: A Morocco case study» (2013), *The International Institute for Sustainable Development*, 75 p.
15. Mikhailushkin P. V. «Food security provision – the basis of agrarian policy of Russia» (2013) *Nauchnyj zhurnal KubHAU*, p. 3-19.
16. Agricultural policies in OECD countries and emerging economies 2011, Part II: Country Chapters
17. Overview of trade and agricultural policies. Ukraine (2012), *FAO*, 18 p.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"